

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lain muuttamisesta (VN/36421/2023)

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lain muuttamisesta (VN/36421/2023). Kunnioittavasti SYL lausuu seuraavaa.

Vuoden 2023 lopussa yleisen asumistuen saajista 41% olivat opiskelija-ruokakuntia. Hallituksen kehysriihen päätöksen mukaan opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiristä opintotuen asumisalisalle 1.8.2025 alkaen, joten suurinta osaa opiskelijoista muutokset koskevat aikavälillä 1.1.-1.8.2025. Muutokset koskevat tämän jälkeen mm. perheellisiä opiskelijoita, jotka oletettavasti pysyvät yleisen asumistuen piirissä sekä opiskelijoita, jotka eivät ole oikeutettu opintotukeen. Yleisen asumistuen piirissä olevista opiskelija-ruokakunnista 12 590 olivat perheellisiä ruokakuntia vuonna 2023.

SYL korostaa, että kuluvalle hallituskaudella on toteutettu jo mittavia leikkauksia kohdistuen nuoriin ja opiskelijoihin. Ne romuttavat opiskelijoiden rahamuotoisten etuuksien tasoa tavalla, jota ei Suomessa ole milloinkaan aikaisemmin koettu. Päätösten toteutuessa rahamuotoiset etuudet tulevat olemaan ostovoimaltaan vuonna 2027 alimmalla tasollaan kevään 1992 jälkeen.

Taulukko 1: Hallituskaudella jo tehtyjen opiskelijoiden etuuksiin kohdistuvien muutoksien vaikutus kuukausitasolla vuonna 2027

Muutos korkeakouluopiskelijoiden toimeentulossa	Vaikutus
Opintorahan indeksijäädytys	- 31,70 €/kk
Asumistuen indeksijäädytys	- n. 32 - 48 €/kk
Asumistuen leikkaukset	- 39,40 - 71,50 €/kk
Korotetusta opintolainaosuudesta aiheutuva korko (ol. 4 %)	- 32 €/kk
Yhteensä	- n. 135,10 - 183,20 €/kk

Lausuttavaa yleisen asumistuen enimmäisasumismenojen kuntaryhmituksen muuttamisesta (yleisestä asumistuesta annetun lain 10 §)

Esityksen mukaan yleisen asumistuen enimmäisasumismenoja koskevaa kuntaryhmitystä muutettaisiin niin, että Kouvola, Mikkeli, Pori, Kajaani, Lappeenranta ja Vaasa siirrettäisiin nykyisestä 2. kuntaryhmästä 3. kuntaryhmään. Kyseisissä kunnissa yleistä asumistukea saavista ruokakunnista 15 443 (47 %) oli opiskelija-ruokakuntia. Opiskelijoiden siirtyessä opintotuen asumisalisalle, yleisen asumistuen piiriin jää arvioilta noin 2 200 opiskelija-ruokakuntaa. Suurimmillaan muutoksen seurauksesta opiskelijan toimeentuloon kohdistuva leikkaus on jopa 37,1 euroa jo aiemmin toteutettujen leikkausten lisäksi.

SYL ei kannatta kuntaryhmituksen muuttamista. SYL huomauttaa, että siirrettäviin kuuteen kuntaan kuuluu yliopistokaupunkeja kuten isoimpina kaupunkeina Vaasa ja Lappeenranta. Opiskelijoiden on opintojensa suorittamiseksi muutettava yliopistokaupunkiin. Opiskelija-asuntoja ei kuitenkaan riitä kaikille tarvitseville, joten asumiskulujen pienentäminen ei siis ole monelle opiskelijalle mahdollista.

Lisäksi hallitus on myös kehysriihessään keväällä 2025 päättänyt leikata erityisryhmien investointiavustuksista, jonka seurauksesta opiskelija-asuntotarjonta ei ole kohenemassa myöskään tulevaisuudessa.

Lausuttavaa yleisen asumistuen varallisuusharkinnasta? (yleisestä asumistuesta annetun lain 13 §)

SYL suhtautuu esitettyyn yleisen asumistuen varallisuusharkinnan tasoon varauksella. SYL näkee, että opiskelijalle tulee sallia kohtuullinen varallisuus ja kohtuullinen tulotaso ilman heikentävää vaikutusta asumistukeen. Nuorilla korkeakouluopiskelijoilla ei tyypillisesti ole suurta varallisuutta, mutta osa opiskelijoista pyrkii opintojensa aikana säästämään ja kerryttämään sijoitusomaisuutta tulevaisuuden varalle. Tyypillisesti säästöt kertyvät kesätyörahoista, sijoitetusta opintolainasta tai esimerkiksi ASP-tilille sijoitetuista varoista. SYL näkee, että opiskelijaa ei tule rankaista asumistuen tason alenemisella hänen varautuessa tulevaisuuteen.

Varallisuusharkinnan toteutuessa, SYL pitää kuitenkin positiivisena, että tällöin huomioidaan saajan nettovarallisuus ja velat. Opintotuki on kehittynyt entistäkin lainapainotteisemmaksi ja opintolaina kattaa tällä hetkellä 75% opintotuesta. Vuonna 2022 valmistuneella maisterilla on ollut keskimäärin 22 400 euroa opintolainaa, joka on noin kolme kertaa enemmän kuin 10 vuotta aikaisemmin. SYL pitää kohtuullisena, että opintolainan määrä huomioidaan varallisuuden määrittelyssä.

Lisäksi SYL suhtautuu positiivisesti siihen, että esityksessä asuntosäästöpalkkiotilää ei huomioida omaisuutena. Opiskelijalla on tällöin mahdollisuus valmistautua jo opintojen aikana asunnon hankkimiseen tulevaisuudessa.

Lausuttavaa eläkkeensaajan asumistuen tuloharkinnan kiristämisestä? (eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 11 §)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa eläkkeensaajan asumistuen omaisuuden vaikutuksen kiristämisestä? (eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 12 §)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista?

SYL näkee, että erityisesti kuntaryhmän muutokset heikentävät opiskelijoiden mahdollisuutta opiskella päätoimisesti kyseisissä kaupungeissa. SYL on huolissaan siitä, että jo tehdyt sekä esityksessä olevat asumistuen leikkaukset heikentävät perustavanlaatuisesti kouluttautumisen ja päätoimisen opiskelun mahdollisuuksia. Ehdotettu heikennys opiskelijaruokakunnan asumistukeen rajoittaisi monen mahdollisuutta opiskella päätoimiseksi, kun etuudet eivät enää riitä turvaamaan vakaata toimeentuloa. Kynnys opintojen aloittamiseen ja opiskelijaksi siirtymiseen nousee entistä korkeammaksi, kun se johtaa aiempaa jyrkempään pudotukseen tulotasossa.

Lausuttavaa voimaantulosta?

SYL näkee muutoksien voimaantulon aikataulun haasteellisena. Esityksen mukaan yleistä asumistukea saavien opiskelijaruokakuntien tuen taso tarkistetaan siirtymäajan välillä 1.1.-1.8.2025 noin 50% opiskelijaruokakunnan kohdalla. Tällöin noin puolien kohdalla asumistuki luultavasti muuttuu siirtymäajan välillä, kun elokuussa tuen taso muuttuu jälleen. SYL näkee, että esityksen voimaantuloa tulee tarkastella uudelleen, jotta tarpeettomilta epäselvyyksiltä ja haasteelliselta siirtymiseltä välttyttäisiin.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Jo syksyllä 2023 sekä STM:n että THL:n julkaisemissa vaikutusarvioissa opiskelijat tunnustettiin raskaimpien leikkausten kohteeksi joutuvaksi ihmisryhmäksi ansioturvalla olevien työttömien ohella. SYL pitää kriittisen tärkeänä, että hallituksen päätöksistä tehdään kattava kokonaisvaikutusarvio, jonka perusteella päätöksiä vielä arvioidaan.

SYL katsoo, että opiskelijoihin kohdistuvat vaikutukset ovat erityisen vakavia ja tuntuja varsinkin opiskelijoille, joiden rahamuotoisten etuuksien taso on ennestään heikko, joilla toimeentulotuki ei yleensä korvaa menetettyä tulotasoa, joilla toimeentulon riittävyys ja turvallisuus on edellytys päätoimiselle opiskelulle ja joilla pärjäämisen ongelmat ovat yleinen mielenterveyden ongelmien juurisyy.

Vaikka SYL ei kannata esitettyjä muutoksia, SYL näkee yleisen asumistuen olevan nykyisessä järjestelmässä opiskelijoille parhaiten toimiva asumisen tuki, joka huomioi asumisen kustannusten vaihtelut, kohdentuu hyvin sekä myös ehkäisee opiskelijoiden siirtymistä toimeentulotuelle. Alustavien arvioiden mukaan opintotuen asumislisän taso on selkeästi matalampi yleisen asumistuen tasoon verrattuna esityksen leikkausten jälkeenkin.

SYL pitää myös epätarkoituksen mukaisena sitä, että siirron vaikutuksesta opiskelijan asumisen tuki voi vaihdella opiskelijan elämäntilanteen muuttuessa. Opiskelijan aloittaessa opinnot hän siirtyy opintotuen asumislisälle. Sairastuessa opiskelija siirtyy yleisen asumistuen piiriin ja parantuessa takaisin asumislisälle. Opiskelijan perheellistyessä siirtyy opiskelija siirtyy taas yleisen asumistuen piiriin. **Näistä syistä SYL näkee, että opiskelijat tulisi pitää yleisen asumistuen piirissä.**

Lisätietoja:

Sonja Naalisvaara
Sosiaalipoliittinen asiantuntija (toimeentulo, asuminen)
sonja.naalisvaara@syl.fi
040 687 6353